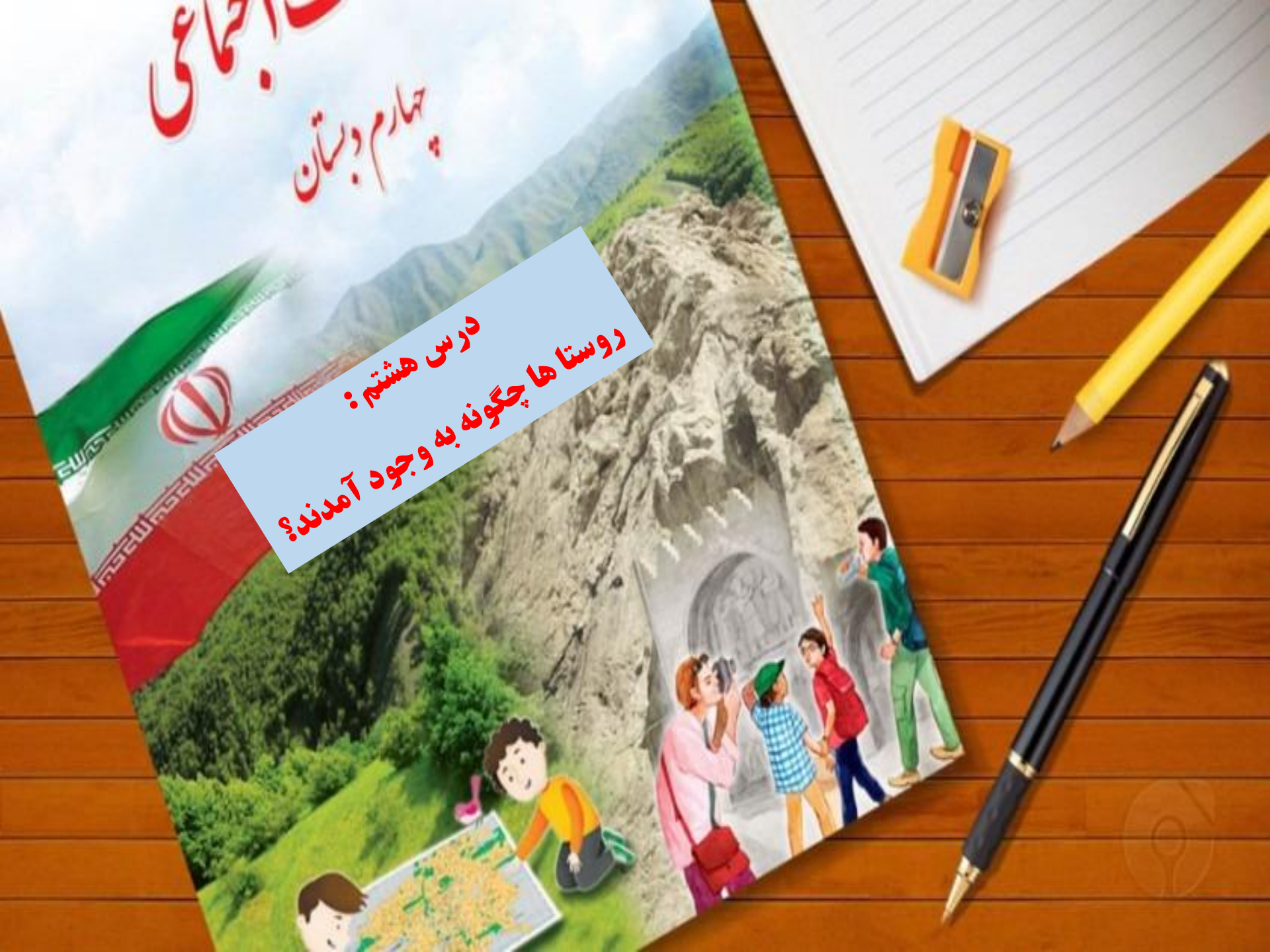

کتاب اجتماعی
پنجم دبستان

درس هشتم:
روستاها چگونه به وجود آمدند؟

درس نخستین روستاها چگونه به وجود آمدند؟

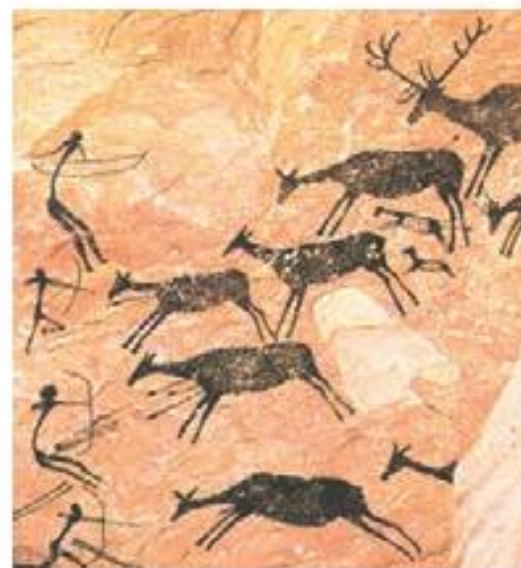
آیا تا به حال به این موضوع فکر کرده‌اید که زندگی مردم در گذشته‌های دور چگونه بوده و با زندگی امروزی چه تفاوت‌هایی داشته است؟

امروزه از روی آثاری که از هزاران سال پیش به‌جا مانده است، می‌توان فهمید که انسان‌ها در گذشته‌های دور وسایل و ابزارهای انسان امروز را نداشتند و به همین دلیل، در زندگی با مشکلات زیادی روبه‌رو بودند. با این حال، آنها توانستند بر مشکلات غلبه کنند؛ زیرا خداوند به انسان‌ها در مقایسه با بقیه‌ی جانوران نعمت‌های بزرگی عطا کرده است. او به انسان‌ها عقل داده است تا بتوانند راه‌حلی برای مشکلات خود پیدا کنند. خداوند انسان‌ها را با دست‌هایی توانا آفریده است. همچنین پیامبران را فرستاده است تا راه و رسم زندگی بهتر را به آنها بیاموزند. انسان‌ها هم به تدریج، با استفاده از نیروی تفکر و به کمک دست‌هایشان یاد گرفتند وسایلی بسازند و نیازهای خود را برطرف کنند.

گردآوری خوراک و شکار

شاید یکی از متکلات انسان‌ها در گذشته‌های بسیار دور، فراهم کردن غذا بوده است. آنها از صبح تا شب به جست‌وجوی غذا می‌پرداختند و میوه‌ی درختان، رسته و برگ گیاهان و تخم پرندگان را جمع‌آوری می‌کردند و می‌خوردند. جمع‌آوری غذا برای انسان کار سختی بود. او همچنین برای اینکه از حمله‌ی حیوانات در امان بماند، به غارها پناه می‌برد.

نقاشی‌های به جا مانده روی دیوار غارهای قدیمی یا تخته سنگ‌ها نشان می‌دهد که شکار در تأمین غذای انسان‌ها در آن دوره نقش مهمی داشته است.

تصویر نقاشی از داخل غار لاسکوز در فرانسه، تعدادی معتقدند که این نقاشی‌ها مربوط به ۱۳۰۰۰ سال پیش است.

تصویر نقاشی بر روی صخره میرملاس، کره‌دشت استان لرستان، ایران

اولین ابزارهای انسان، بیشتر سنگی بودند. او در ابتدا از سنگ، شاخه‌ی درختان و استخوان حیوانات برای کندن زمین، پیدا کردن ریشه‌ی گیاهان و دوخت و دوز استفاده می‌کرد. با گذشت زمان، انسان‌ها ابزارهای بهتری ساختند؛ برای مثال، با بستن تکه‌ای چوب به یک سنگ لپه‌تیز، تبر و نیزه درست کردند. آنها با استفاده از این ابزارها توانستند بهتر از گذشته نیازهای خود را برطرف کنند.

 نمونه‌هایی از ابزارهای سنگی که انسان‌ها برای شکار درست کرده بودند.

شاید در گذشته‌های دور، انسان‌ها متوجه آتشی که در اثر رعد و برق به وجود می‌آمد، شدند و بعدها بی بردند که با به هم زدن بعضی سنگ‌ها می‌توانند آتش درست کنند. کشف آتش تغییرات زیادی در زندگی انسان به وجود آورد.

الف) زیرا حیوانات از گزینه خود پیروی می کنند و مانند انسان دارای قوه عقل و شعور نیستند که بتوانند پیشرفت زیادی کنند.
ب) به عنوان مثال می شود کندوی زنبورها، شکار شیرها و پلنگ، ساختن لانه توسط پرستوها و....

فعالیت

۱- فکر کنید و پاسخ دهید.

الف - هزاران سال است که جانورانی مانند مورچه ها و برندگان، خانه های خود را به همان شیوه ای همیشگی می سازند و هیچ تغییری در خانه های آنها به وجود نیامده است. چرا؟

ب- آیا می توانید درباره ای تغییر نکردن شیوه ای زندگی حیوانات مثال های دیگری بزنید؟
۲- گفت و گو کنید.

الف - چرا کشف آتش زندگی انسان را تغییر داد؟ کشف آتش در هر یک از این موارد چه تأثیری گذاشت؟

غذا: پختن غذا و جلوگیری از بیماری های ناشی از خوردن غذای دارای میکروب

مسکن: گرم کردن و روشنایی خانه

امنیت: استفاده از آن برای دور کردن حیوانات

ابزار و وسایل: ساخت ظروف گلی و سفالی

ب- اگر در زندگی امروز ما آتش وجود نداشته باشد، چه مشکلاتی به وجود می آید؟

الف) زیرا انسان با آتش توانست غذاهای بهتری برای خودش بپزد، در غار گرما و نور تولید کند، خودش را گرم نگه دارد و از آن برای ساخت ظروف مختلف مثل گلی و سفالی استفاده کند.

ب) وسایلی و ابزارهایی مثل تنور نانوايي که با گرما و آتش کار می کنند از کار می افتند، در ساختن برخی از لوازم مهم زندگی اختلال پیش می آید، گرم کردن منزل خیلی سخت می شود و مشکلات بزرگی در پخت و پز غذا برای انسان ایجاد می شود.

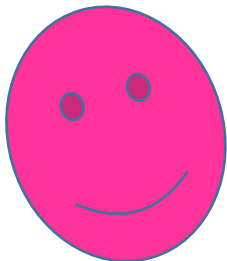
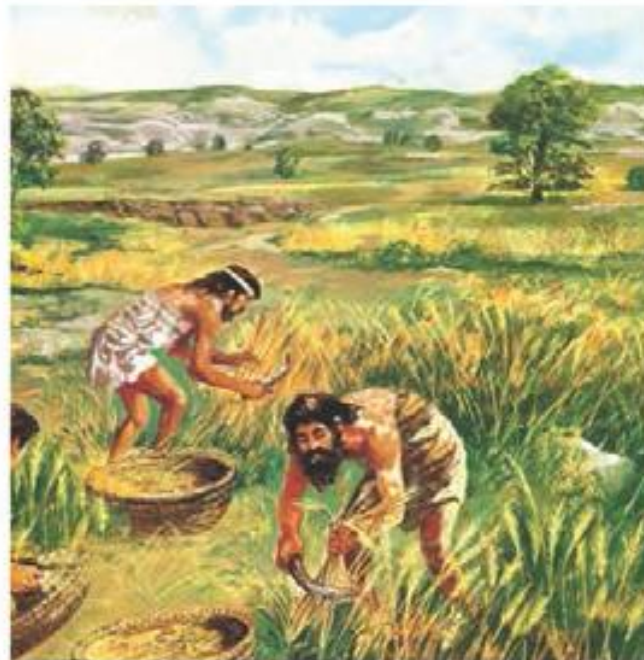
کشاورزی و اهلی کردن حیوانات

انسان‌ها به تدریج حیواناتی مانند گوسفند، بز، گاو و بعضی پرندگان را اهلی کردند. آنها می‌دیدند که وقتی دانه‌ای در جایی به زمین می‌افتد، پس از مدتی در آنجا گیاهی سبز می‌شود. بنابراین، دانه‌هایی چون گندم و جو را کاشتند و به تدریج، کشاورزی را آموختند.

کشاورزی هم مانند کشف آتش زندگی انسان را تغییر داد. پیش از آن، انسان‌ها مجبور بودند برای به دست آوردن غذا از جایی به جای دیگر بروند اما با رواج کشاورزی، مردم در کنار رودها و چشمه‌ها برای خود خانه‌های دائمی ساختند و در یکجا ساکن شدند.

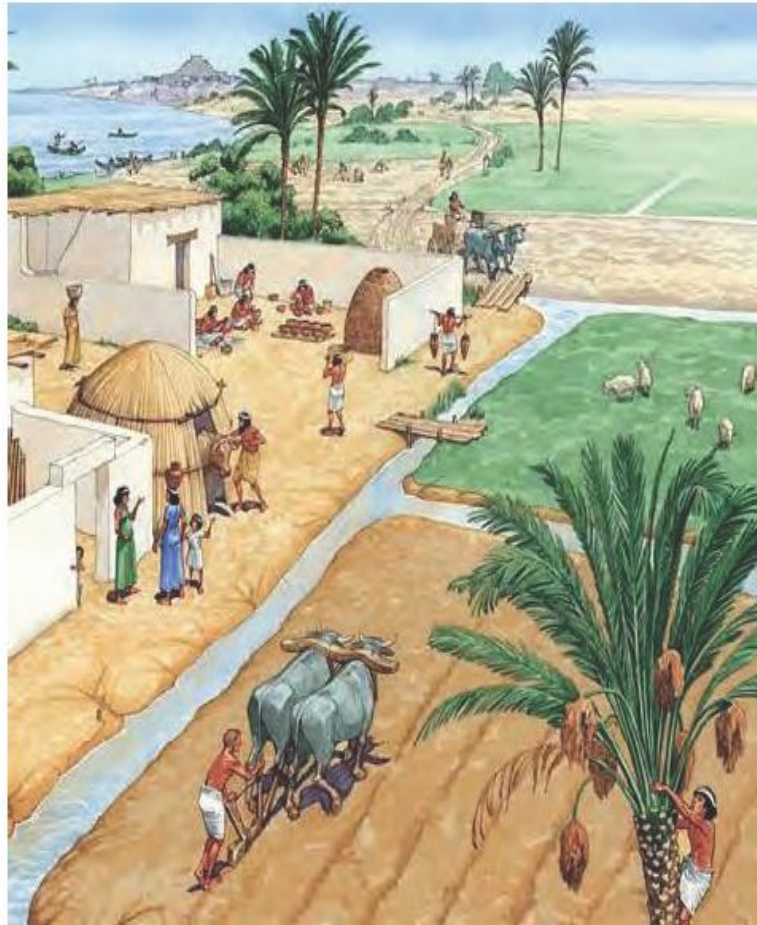

ابزارهای سنگی اولیه برای کشاورزی
و آرد کردن گندم و جو

پیدایش روستاها

انسان‌ها می‌دانستند که آنچه در زمین‌های کشاورزی کاشته‌اند، به مراقبت نیاز دارد. پس، به تدریج در کنار زمین‌هایشان ساکن شدند. اما مراقبت از کشتزارها و انجام دادن کار کشاورزی به تنهایی ممکن نبود. در نتیجه، خانه‌هایشان را در کنار یکدیگر ساختند و زندگی یکجانشینی را آغاز کردند. به این ترتیب، اولین روستاها به وجود آمدند.

○ فعالیت

- ۱- چرا اولین روستاهای پرجمعیت در کنار رودها پدید آمدند؟
- ۲- اهلی کردن حیوانات برای انسان چه فایده‌هایی داشتند؟ چهار فایده را بیان کنید.

(۱) زیرا انسان‌ها برای رفع نیازهای اولیه (تهیه غذا) به کشاورزی روی آوردند زمین‌های کشاورزی نیاز به آب فراوان داشتند. بنابراین انسان‌ها در کنار رودها به کشاورزی پرداختند و جهت مراقبت از زمین‌های کشاورزی به تدریج در کنار آن‌ها ساکن شدند و کم‌کم خانه‌هایشان را کنار هم کنار رودها و زمین‌های کشاورزی ساختند.

(۲) انجام کارهایی کشاورزی، مواظبت کردن از زمین‌ها، حمل بار و دفاع از خود در برابر حیوانات دیگر، شخم زدن زمین‌های کشاورزی، تامین نیازهای غذایی.

جزوه مطالعات اجتماعی
درس هشتم

سوال ۱- زندگی مردم در گذشته های دور چه تفاوتی با زندگی امروز داشته است؟

جواب ۱- به دلیل نبود علم و دانش پیشرفته و عدم رشد و بلوغ فکری انسان ها فراهم کردن خوراک و پوشاک و مسکن و امنیت و تهیه ابزار و امکانات بسیار مشکل تر از امروز بود.

سوال ۲- نخستین روستاها چگونه به وجود آمدند؟

جواب ۲- انسان ها می دانستند که آن چه در زمین های کشاورزی کاشته اند به مراقبت نیاز دارد. پس به تدریج در کنار زمین های خود ساکن شدند، اما مراقبت از کشتزارها و انجام کار کشاورزی به تنهایی ممکن نبود، در نتیجه خانه هایشان را کنار یکدیگر ساختند و یک جا نشین شدند به این ترتیب اولین روستاها به وجود آمدند.

سوال ۳- انسان ها در گذشته های دور چگونه توانستند بر مشکلات غلبه کنند؟

جواب ۳- خدا به انسان ها عقل داده است پس انسان ها به تدریج با استفاده از نیروی فکری خود چیزهایی را کشف کردند و به کمک دست هایشان یاد گرفتند و وسایلی بسازند و نیاز خود را رفع کنند.

سوال ۴- مهم ترین مشکلات انسان نخستین چه بود؟

جواب ۴- تهیه غذا-تهیه مسکن-تامین امنیت-نبود ابزار ووسایل لازم و...

سوال ۵- انسان های نخستین غذای خود را چگونه تهیه می کردند؟

جواب ۵-صبح تاشب به جست وجوی غذایی پرداختندومیوه درختان وریشه وبرگ گیاهان وتخم پرنندگان راجمع آوری می کردند ومی خوردند.

سوال ۶-انسان ها ی اولیه برای درامان ماندن از حمله ی حیوانات وحشی چه کارکردند؟

جواب ۶-به غارهایپناه بردند.

سوال ۹- آتش چگونه کشف شد؟

جواب ۹- انسان ها متوجه آتشی که بر اثر رعد و برق به وجود می آمد شدند و با گذشت زمان پی بردند که بابه هم زدن برخی از سنگ ها می توان آتش درست کرد.

سوال ۱۰- هزاران سال است جانورانی مثل مورچه و زنبور لانه ی خود را به همان شیوه می سازند و تغییری نداده اند. چرا؟

جواب ۱۰- زیرا لانه سازی آن ها غریزی و ذاتی است و فاقد عقل و فکر و قدرت یادگیری هستند.

سوال ۱۱- چرا کشف آتش زندگی انسان ها را تغییر داد؟

جواب ۱۱- زیرا از آتش برای ساخت ابزار و وسایل گوناگون و پخت غذاها و تامین امنیت و... استفاده کردند.

سوال و جواب ۱۲- بارواج کشاورزی مردم در کنار رودها و چشمه ها برای خود خانه های دائمی ساختند.

سوال ۱۳- چرا نخستین روستاهای پر جمعیت در کنار رودها پدید آمدند؟

جواب ۱۳- زیرا آب کافی برای نوشیدن، پختن غذا، رعایت بهداشت و کشاورزی و باغ داری و... وجود داشت.

سوال ۱۴- اهلی کردن حیوانات برای انسان ها چه فایده هایی داشت؟

جواب ۱۴- از گوشت و شیر آن ها برای تهیه غذا، از پشم و پوست آن ها برای تهیه پوشاک، از استخوان حیوانات برای ساخت ابزار و از نیروی آن ها برای انجام کارها استفاده می کرد.